

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

תוכן עניינים

א.ושלש שורות של תלמידי חכמים יושבין לפניו כל אחד ואחד מכיר את מקומו
2.....

ב. הוצרכו לסמוך סומכין מן הראשונה אחד מן השניה בא לו לראשונה אחד מן השלישית בא לו לשניה בוררים להן עוד אחד מן הקהל ומושיבין אותו בשלישית ולא היה יושב במקומו של ראשון אלא יושב במקום הראוי לו 3

ג. שאם הוצרך אחד מהם לצאת רואין אם יש עשרים ושלושה כנגד סנהדרין קטנה יוצא ואם לאו אינו יוצא 3

ד.הוי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים
4.....

ה. כיצד מאיימין את העדים על עידי נפשות היו מכניסין אותן ומאיימין עליהן שמא תאמרו ... הווי יודעין שלא כדיני ממונות דיני נפשות ... שהיה דמו מושלך על העצים ועל האבנים 5

ו.וכל המקיים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא
6.....

ז.מה לנו ולצרה הזאת והלא כבר נאמר והוא עד או ראה או ידע אם לוא יגיד ונוי
7.....

ח. כיצד מאומד אומר להן שמא כך ראיתם שרין אחר חבירו להורבה ורצתם אחריו ומצאתם סייף בידו ודמו מטפטף והרוג מפרפר ... שאין דמך מסור בידי שהרי אמרה תורה על פי שנים עדים יומת המת.....7

ט. מיום שחרב בית המקדש אף על פי שבטלה סנהדרין ... דין ארבע מיתות לא בטלו מי שנתחייב סקילה ... מי שנתחייב חנק או טובע בנהר או מת בסרוככי 8

י.מי שנתחייב שתי מיתות בית דין נידון בחמורה
9.....

יא.גמל האוחר בין הגמלים ונמצא גמל הרוג בצידו בידוע שזה הרגו
10.....

יב. אם אמר הוא אמר לי שאני חייב לו איש פלוני אמר לי שהוא חייב לו לא אמר כלום עד שיאמר בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים זוז ... דפסילי בדיני ממונות אמרינן להו בדיני נפשות.....11

יג.גלות מכפרת
13.....

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

דף לז.

א. ושלש שורות של תלמידי חכמים יושבין לפניו כל אחד ואחד מכיר את מקומו

כבר התבאר לעיל דף לו: שבבית דין הגדול שבמקדש¹, והוא הנקרא סנהדרין גדולה מניינו שבעים ואחד, שנאמר (במדבר יא פסוק טז) אֶסְפְּהָ לְיִשְׂרָאֵל שְׁבַעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל וּמֹשֶׁה עַל גְּבוּהַן שְׂנֵאמַר (שם) וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ הָרִי שְׁבַעִים וְאַחַד.

ומושיבין הגדול שבשבעים משנה לראש, ויושב מימינו והוא הנקרא אב בית דין, ושאר השבעים יושבין לפניו כפי שניהם וכפי מעלתם, כל הגדול מחבירו בחכמה יהיה קרוב לנשיא משמאלו יותר מחבירו ולכן הגדולים שבהם ישבו לשמאל הנשיא על סדר חכמתם והם ל"ה והשאר יושבין לימין אב ב"ד והם ל"ד², והם יושבין בכמו חצי גורן, בעיגול כדי שיהיה הנשיא עם אב בית דין רואין כולן³.

ועוד מעמידין שני בתי דינים של עשרים ושלשה עשרים ושלשה אחד על פתח העזרה ואחד על פתח הר הבית, ומעמידין בכל עיר ועיר מישראל שיש בה מאה ועשרים או יותר סנהדרין קטנה ומניינה עשרים ושלשה דינים ויושבת בשער העיר והגדול בחכמה שבכולן ראש עליהן והשאר יושבין בעיגול כמו חצי גורן כדי שיהא הראש רואה את כולן.

¹ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק א הלכה ג

² רדב"ז וכן עיין בכס"מ.

³ אע"פ שבמשנה אמרו כדי שיהיו רואין זה את זה נתן רבינו הטעם כדי שיהא הנשיא עם אב ב"ד וכו' מפני שמצא בסנהדרין בירושלמי פ' אחד דיני ממונות דאמרו שם סנהדרין היתה כחצי גרן וכו' כדי שיהיו רואין אותו ושומעין קולו ע"כ הדבר מוכיח כן שנעשה בשבילם כדברי רבינו מפני שהם גדולים להם נאווה תהלה ובענין הדין אין כאן הפרש ודא ודא חדא מילתא היא. לח"מ.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

כל סנהדרי קטנה⁴ מושיבין לפניהן שלש שורות⁵ של תלמידי חכמים בכל שורה ושורה עשרים ושלשה איש⁶, שורה ראשונה קרובה לסנהדרין, ושורה שנייה למטה הימנה, ושלישית למטה הימנה, וכל שורה ושורה יושבין בה לפי מעלתן בחכמה.

ב. הוצרכו לסמוך סומכין מן הראשונה אחד מן השניה בא לו לראשונה אחד מן השלישית בא לו לשניה בוררים להן עוד אחד מן הקהל ומושיבין אותו בשלישית ולא היה יושב במקומו של ראשון אלא יושב במקום הראוי לו

אם נחלקו⁷ הסנהדרין⁸ והוצרכו לסמוך אחד להוסיף על מניינן, סומכין מן הראשונה גדול שבה והראשון שבשורה שנייה בא ויושב בסוף שורה הראשונה, כדי למלאות הסרונה, והראשון שבשלישית בא ויושב בסוף שורה שנייה, ובוררין להן אחד משאר הקהל ומושיבין אותו בסוף שורה שלישית, וכן אם צרכו לסמוך שני או שלישי על הסדר הזה הם עושים.

ג. שאם הוצרך אחד מהם לצאת רואין אם יש עשרים ושלשה כנגד סנהדרי קטנה יוצא ואם לאו אינו יוצא

⁴ שם הלכה ז

⁵ פשוט הוא דבסנהדרי קטנה איירי דבגדולה אין מוסיפין. לחם משנה שם ואם הוצרכו להוסיף לב"ד הגדול כגון שמת אחד מהם לא מתוך השורות מינו ממלא מקום כי אם מראשי סנהדראות הקטנות שם פ"ב ה"ח
⁶ הני שלשה שורות של תלמידים משמע דשורות פשוטות היו ולא בעיגול, הדא מדלא קתני בהו עגולות כדקתני גבי סנהדרי, ותו דשורות פשוטות משמע כדאמרו בעלמא גבי שלשה אילנות בשורה שהיינו בשה זה בצד זה, ואף על פי שלא רואין זא"ז לא איכפת לו מאחר שרואין פני הסנהדרין והסנהדרין רואין את פניהם, תדע שהרי שורה שקרובה לסנהדרי אינה רואה פני השורה שאחריה ולא חשו לכך. מרגליות הים
⁷ שם הלכה ח

⁸ הרב בעל כנה"ג עמד על לשון זה של רבינו דבנחלקו משמע דלעולם מוסיפין שנים ע"י לקמן פ"ח ה"ב ובלח"מ שם בשם התוספתא וכן בפ"ט ה"ב, וכתב דאיירי בשמת אחד וכו' עכ"ל וכרש"י שפי' כגון שמת אחד מן הדיינים. וע"ז דקדק הרב מהר"י הלוי זלה"ה דא"כ היה לו לומר לרבינו להשלים על המנין

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

אין בית⁹ דין של שבעים ואחד צריכין שיהיו יושבין כולן כאחד במקומן שבמקדש, אלא בעת שיהו צריכין להתקבץ מתקבצין כולן, ובשאר העתות כל מי שהיה לו עסק יצא לעשות חפצו וחוזר והוא שלא יפחתו מעשרים ושלשה יושבין תמיד כל זמן ישיבתן¹⁰, הוצרך אחד מהן לצאת הרי זה מסתכל בחביריו הנשארים אם ישארו שם עשרים ושלשה יצא ואם לאו לא יצא עד שיבא אחר.

ד. הוי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים

הוי זנב לאריות – ר"ל, שישמש¹¹ תלמידי חכמים וידבק בחברתם. ואל תהי ראש לשועלים. לומר לך שנוח לו לאדם להיות תלמיד למי שגדול ממנו בחכמה, שנמצא בכל יום מוסיף על חכמתו, מהיותו רב למי שקטן ממנו בחכמה, שנמצא פוחת והולך מחכמתו.

ואל תהי ראש לשועלים. שלא יהיה ראש ושר וקצין לרשעים

והוא גם עצה למידת הענוה¹² הוי זנב לאריות כלומר תמיד תסתכל באותם הגדולים כדי שתמצא עצמך חסר, ובוזה תוכל ליסד בלבך מדת השפלות ולא תהיה ראש לשועלים, דהיינו לא תסתכל בהדיוטות החסרים מכל וכל שנחשבים שועלים בערך האריות, יען מפני שע"כ אז ודאי תמצא עצמך מלא וגדוש ואיך תהיה אצלך מדת השפלות.

ילמוד תורה מן חכמי ישראל הנקראים אריות¹³ ויתחבר עמהם, ואף על פי שיהיה בסוג זנב אצלם, ולא יתחבר עם בעלי הפלוסופיית אף על פי שהוא לא ילמוד ולא ישמע מהם אלא רק דברים שאינם נוגעים לאמונה וליסודי התורה, יען כי כלל גדול יש בידינו כל היוצא מן הטמא טמא, על כן אלו כיון שהם כופרים ואין מאמינים בהשגחה

⁹ רמב"ם שם פרק ג הלכה ב

¹⁰ שררף אגן הסהר שהיא דומה לסהר אל יחסר המזג שאם הוצרך אחד מהם לצאת רואין אם יש שם כ"ג כנגד סנהדרין קטנה יוצא ואם לאו אינו יוצא כלומר אל יחסרו מחלק השלישי שהוא כדי הראוי למזג וכ"ג הוא שלישי שבעים כפירוש רש"י ז"ל. עוד יש לפרש אל יחסר מהם מז"ג שעולה חמשים שאם יחסר מהם מ"ט ישארו כ"ב ואין ב"ד שקול ויוסיפו עוד אחד. רדב"ז שם

¹¹ רבינו יונה אבות פ"ד משנה טו

¹² בן איש חי שנה שניה פרשת אמור הקדמה

¹³ חכמי ישראל נקראו אריות, אבל חכמי הפלוסופיית נקראו שועלים, שעליהם נאמר שועלים קטנים מחבלים כרמים,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ומכחישים בכמה דברים שדברה בהם תורה, לכן גם אם יאמרו דברים חיצוניים שאינם נוגעים לאמונה וליסודי התורה, מוכרח שיש בהם ארס ולא ינקה כל הקרב אצלם ולומד בספריהם, יען כי כל היוצא מן הטמא טמא.

ה. כיצד מאיימין את העדים על עידי נפשות היו מכניסין אותן ומאיימין עליהן שמא תאמרו ... הווי יודעין שלא כדיני ממונות דיני נפשות ... שהיה דמו מושלך על העצים ועל האבנים

כיצד דנין דיני נפשות¹⁴, כשיבואו עדים לבית דין ואומרים ראינו פלוני זה שעבר עבירה פלונית, אומרין להן מכירין אתם אותו התריתם בו.

אמרו העדים היתה לו התראה ומכירין אנו אותו מאיימין בית דין עליהן, וכיצד מאיימין על עסקי נפשות, אומרים להן שמא תאמרו מאומד ומשמועה עד מפי עד מפי אדם נאמן שמעתם, או שמא אין אתם יודעים שסופנו לבדוק אתכם בדרישה וחקירה, הווי יודעים שלא כדיני ממונות דיני נפשות.

דיני ממונות אדם נותן ממונו ומתכפר לו דיני נפשות דמו ודם זרעו תלויין בו עד סוף כל העולם שהרי בקין נאמר (בראשית ד פסוק י) קול דמי אֶחָיֵךְ צֹעֲקִים דְמו ודם זרעו.

לפיכך נברא אדם יחידי בעולם ללמד שכל המאבד נפש אחת מן העולם מעלין עליו כאילו איבד עולם מלא וכל המקיים נפש אחת בעולם מעלין עליו כאילו קיים עולם מלא, הרי כל באי עולם בעזרת אדם הראשון הם נבראים ואין פני כל אחד מהן דומין לפני חבירו, לפיכך כל אחד ואחד יכול לומר בשבילי נברא העולם.

שמא תאמרו מה לנו ולצרה זו הלא כבר נאמר (ויקרא ה פסוק א) והוא עד או רָאָה או יָדַע, או שמא תאמרו מה לנו לחוב בדמו של זה והלא כבר נאמר (משלי יא פסוק י) וּבְאֵבֶד רְשָׁעִים רְנָה.

¹⁴ רמב"ם שם יב הלכה א ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

אם עמדו בדבריהן מכניסין את הגדול שבעדים ובודקים אותו בדרישה וחקירה, אם נמצאת עדותו מכוונת מכניסין את השני ובודקין אותו כראשון, אפילו היו מאה עדים בודקין כל אחד ואחד בדרישה וחקירה.

ו. וכל המקיים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא

הכלל היסודי¹⁵ והבסיסי הוא שערך החיים של כל אחד ואחת הוא ערך עליון ושווה לכל אדם בכל מצב ובכל גיל, ולכן בדרך כלל קיימת חובה מוסרית והלכתית לעשות ככל הניתן להציל את חייו של כל אדם.

לפיכך נברא אדם יחיד, ללמדך שכל המאבד נפש אחת [מישראל] מעלה עליו הכתוב כאילו איבד עולם מלא, וכל המקיים נפש אחת [מישראל] מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא.

אכן ההלכה משתנה במצבים בהם מספר בני אדם זקוקים לטיפול מציל חיים, אך ניתן לטפל רק בחלק מהם בגלל מחסור במיטות טיפול נמרץ, או במכשירי הנשמה, או על ידי צוות רפואי מיומן. במקרים כאלה אין כל דרך אחרת אלא לקבוע דירוג להצלת חיים, גם במחיר הכואב של מות אחרים.

וכבר התבאר במסכת ב"ב דף יא. שכל היכול¹⁶ להציל ולא הציל עובר על (ויקרא יט פסוק טז) לא תעמד על דם רעך לא תעמוד על דם רעך, וכן הרואה את חברו טובע בים או ליסטים באים עליו או חיה רעה באה עליו ויכול להצילו הוא בעצמו או שישכור אחרים להצילו ולא הציל, או ששמע גוים או מוסרים מחשבים עליו רעה או טומנין לו פה ולא גלה אוזן חברו והודיעו, או שידע בגוי או באנס שהוא קובל על חברו ויכול לפייסו בגלל חברו ולהסיר מה שבלבו ולא פייסו, וכל כיוצא בדברים אלו, העושה אותם עובר על לא תעמוד על דם רעך.

¹⁵ הרפואה כהלכה הרב אברהם ב"ר משה הלוי שמינברג חלק ד: דיני החולה, שער ו: מחלות, נספח: הלכות ומנהגים בתקופת מגיפת הקורונה בשנת ה'תש"פ-ה'תשפ"א

¹⁶ רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק א הלכה יד טז שו"ע חו"מ תכו סעי' א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

אע"פ שאין לוקין על לאוין אלו מפני שאין בהן מעשה חמורים הם שכל המאבד נפש אחת מישראל כאילו אבד כל העולם כולו וכל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים כל העולם כולו¹⁷.

דף לז:

ז. מה לנו ולצרה הזאת והלא כבר נאמר והוא עד או ראה או ידע אם לוא יגיד וגו'

שני עדים¹⁸ שראו עדות לאדם וכבשו עדותם ולא העידו עוברים משום לאו לא תעמוד על דם רעף, ואו אפילו רק אחד מהם לא העיד עובר משום לאו זה, ואפילו שני העדים קרובים או פסולים לעדות, אבל קיבלו בעלי הדין את עדותם עליהם עוברים בזה, אבל עד אחד שראה אע"ג שמחייב שבועה אינו עובר.

ח. כיצד מאומד אומר להן שמא כך ראיתם שרץ אחר חבירו לחורבה ורצתם אחריו ומצאתם סייף בידו ודמו מטפטף והרוג מפרפר... שאין דמך מסור בידי שהרי אמרה תורה על פי שנים עדים יומת המת

מתרים בעדים¹⁹ שלא תאמרו ע"פ אומדנא שעבר עבירה זו מפני שהדבר בריא אצליכם אבל לא ראיתם בעצמכם כגון בהריגת נפש שראיתם את זה רץ אחר חבירו לחורבה ורצתם אחריו ומצאתם סייף בידו ודמו מטפטף והרוג מפרפר, ולכן ברור אצליכם שהרגו, ואין זה כלום לענין עדות, כיון שלא ראיתם ההריגה בעיניכם ממש.

¹⁷ וכן הוא אומר הצל לקוחים למות ומטים להרג אם תחשך, כי תאמר הן לא ידענו זה הלא תוכן לבות וכו' והשיב לאדם כפעלו (משלי כ"ד, י"א - י"ב) ויעוין פ"ח מהלכות מתנות עניים ה"י, והצל לקוחים למות, עיין שם. אור שמח שם.

¹⁸ מנחת חינוך מצוה רלז אות ה ו

¹⁹ ערוך השולחן הושן משפט סימן ל סעיף כו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

וכן בעריות כשראו היחוד ולא ראו כדרך הניאוף אין זה כלום.

וכן בחלול שבת כשהתרו בו שלא להדליק אש בשבת והוא הדליק ולא ראו כשהדליק אלא שמקודם ראו שהיה חשך במקום זה ותיכף להתראה נראתה אור אצלו ואחר לא היה עמו ואף על פי שברור הוא שעבר העבירה מ"מ אין זה כלום לענין עדות בב"ד.

ט. מיום שחרב בית המקדש אף על פי שבטלה סנהדרין ... דין

ארבע מיתות לא בטלו מי שנתחייב סקילה ... מי שנתחייב

חנק או טובע בנהר או מת בסורנכי

כבר התבאר במסכת כתובות דף ל. שלעולם²⁰ יזהר אדם מן העבירות ואל יקל ראש להיות בטוח בעשייתם, אם מצד שאין שם עדים²¹, אם מצד שאין בית המקדש קיים, וכלו סנהדרין ועונש בית דין בטל, שמכל מקום דין שמים במקומו עומד.

הוא עד הוא דיין הוא בעל דין וכמה דובים יש למקום ואמרו חז"ל אף על פי שארבע מיתות הנמסרות לסנהדרין בטלו, דין שבהם אינו בטל מי שנתחייב סקילה או נופל מן הגג או היה דורסתו מי שנתחייב שריפה או נופל בדליקה או נחש מכישו מי שנתחייב הריגה או נמסר למלכות או לסטים באים עליו מי שנתחייב חנק או טובע בנהר או מת בסורנכי והם בועות הנעשות בגרונו וחונקות אותו, וכן כל כיוצא בזה.

²⁰ מאירי בסוגייתנו

²¹ משמע שדין ד' מיתות הוא אפילו אין שם עדים ועיין בבאור על ספר המצוות לרס"ג (הרב פערלא) מנין ע"א העונשין פתיחה שהביא מש"כ במחזור ויטרי (סי' תכ"ד) בפ"י אבות (פרק חמישי) וז"ל "והא דאמרינן דין ארבע מיתות לא בטלו. בדאיכא עדים והתראה דומיא דלפני הבית שדנו ארבע מיתות. אבל ליכא עדים ואפילו איכא ולא התרו בו. ודאי בטלו ובטלו. כך קבלתי עכ"ל עיין שם" ונז"ל שם חלק עליו וכתב "איברא דדברי מחזור ויטרי אלו תמוהים אצלי טובא. דהרי בהדיא מבואר בפ"ד דסנהדרין (ל"ז ע"ב) ובפ"ב דמכות (י' ע"ב) דגם בלא עדים ובלא התראה דין ארבע מיתות לא בטלו עיין שם. ואכמ"ל בזה".

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ולא רק דין ד' מיתות לא בטלו אלא דין מלקות גם הוא לא בטל²², למרות שאין לנו סנהדרין, דרך משל על כל פעם שמגלח זקנו יש חמשה לאוין וחייב קצ"ה מלקיות עבורם ואף שאין רשות ביד ב"ד להלקות אותו ידע בבירור כי יקבל שם מלקיותו ע"י מלאכים רעים, וגרע הרבה יותר ממלקיות שלנו, ולפעמים יזדמן שיסובב שיקבל מלקיות גם בזה העולם, ויסובבו מן השמים יסורין שיהיו כנגד חיוב מלקות שהיה חייב.

אולם למרות זאת מי שנפל לים או טבע בנהר או אכלתו חיה ודומה, אין זה ודאי שהוא משום שהם חייבי מיתות בית דין והם כהרוגי בית דין, אלא הרי הם בחזרת כשרות²³, ואין מונעין מהם כל דבר בליתם או קבורתם²⁴.

אולם רוצח שפל, אסור²⁵ לקרובי הנרצחים למסור אותו למשטרה, להעמידו לדין, אשר בלא ספק צפוי לו משפט מות כיון שכבר רצח והפיק כל זממו, אין למוסרו למלכות. אך בכל מקרה אין להצילו, שהרי בן מות הוא. ורק במדינות שאין שם משפט מות, אלא מאסר עולם, יכולים להסגירו לידי השלטונות, שלא ימשיך במעשיו הרעים, לשפוך דם אנשים נקיים חפים מפשע, ולמען ישמעו וייראו.

י. מי שנתחייב שתי מיתות בית דין נידון בחמורה

בארבע מיתות²⁶ בית דין יש הדרגה בחומרתם, סקילה חמורה מן השריפה, ושריפה חמורה מן הסייף, והסייף חמורה מן החנק.

כל מי שנתחייב בשתי מיתות נדון בחמורה, בין שעבר שתי עבירות זו אחר זו, בין שעבר עבירה אחת שחייב עליה שתי מיתות, אפילו נגמר דינו לקלה ואחר כך עבר על החמורה ונגמר דינו, נידון בחמורה²⁷.

²² חפץ חיים – תפארת אדם פרק ה, ועיין לב מבין הלכות תלמוד תורה פרק א הלכה א "כיון דכבר אמרו חכמים דד' מיתות דינם לא בטלה ה"ה גבי מלקות דמאי שנא מאחר דמלקות במקום מיתה עומדת ואין סברא לומר דמשום דנתבטל המלקות דליפטר מכל וכל אלא ודאי משמאי מיהב יהבי יסורין שיהיו כנגד חיוב מלקות שהיה חייב"

²³ וכן לא כל הרוגי מלכות חייבין הריגה ועשרה רוגי מלכות יוכיחו דודאי לא נתחייבו מיתת ב"ד וא"כ במסכת שמחות מיירי בהרוגי מלכות שאין אנו יודעים שנתחייבו מיתת ב"ד ולכן אין מונעים ממנו כל דבר והיא נופא קמ"ל דלא אמרינן מדנהרג במלכות וודאי חייב אחד מארבע מיתות אלא מוקמינן אותו בחזקת כשר וכדכתיבנא אבל בהרוגי מלכי ישראל שאנו יודעים שחטא נגד המלך שפיר י"ל דהוי כהרוגי ב"ד ואין קוברין אותו בקברי אבותיו וצ"ע. שו"ת בית שערים חלק יורה דעה סימן תל

²⁴ פרישה יורה דעה סימן שמה

²⁵ שו"ת יביע אומר חלק י – חושן משפט סימן ז

²⁶ רמב"ם שם פרק יד הלכה ד

²⁷ דסד"א כיון שנדון תחלה בקלה גברא קטילא הוא מתחלה ליגמר דינו ומה שעבר אח"כ על החמורה לא כלום הוא קמ"ל כיון שנגמר דינו לחמורה נדון בחמורה. רדב"ז שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

יא. גמל האוחר בין הגמלים ונמצא גמל הרוג בצידו בידוע

שזה הרגו

כבר התבאר במסכת ב"ב דף צג. שאין מוציאין²⁸ נזקין מן המזיק²⁹, אלא עפ"י ראייה ועדות ברורה³⁰, ואין דנים עפ"י אומדנא, אפילו באומדנא דמוכח כגון שור³¹ שהיה רועה ונמצא שור הרוג בצדו, ואף על פי שזה מנוגה וזה מועד ליגה, ואפילו גמל המשתולל ונמצא שור הרוג בצדו, אין אומרים בידוע שזה הרגו³², ויש אומרים³³ שמתקנת הקדמונים שבמקום שאין מצוים עדים כשרים, סומכין על המצויים שם, אפילו פסולי עדות³⁴, ויש אומרים³⁵ שבמזיק עכו"ם דנים אותו עפ"י דיניהם.

²⁸ שו"ע ונו"כ תח א

²⁹ בחבלות ובגזילות דנים עפ"י אומדנא דמוכח, כמבואר בשו"ע סימן צ סעיף ו וסעיף מז וכגון חובל בחבירו שעשו תקנת נגזל, ולכן אם ראו אדם נכנס לרשות חבירו ויצא חבול, זה אומר שחבל בו וזה אומר לא חבלתי, ה"ז נשבע ונוטל. ויש אומרים שאם יש אומדנא דמוכח שחבל בו, כגון שהיו מריבים זה עם זה ונמצא חבול במקום שאינו יכול לחבול בעצמו, ולא היה אחר עמו, ה"ז נוטל בלא שבועה. ובשו"ת שבות יעקב הקשה הא קיי"ל הכא שאין מוציאין ממון אפי" עפ"י אומדנא דמוכח, ותירץ דקנס הוא שקנסו חכמים בנחבל (עי' שער משפט שם סק"י), ואין לנו בו אלא חידושו, ולפי"ז אין לנו ללמוד מכאן לשאר נזיקין, אמנם בערוה"ש סימן ל סעיף יז משמע שזהו חלק מתקנת נגזל ונחבל, ולפי"ז אפשר שגם במזיק ואש אם יש אומדנא דמוכח נוטל בלא שבועה, אבל לא מסתבר כן, דרק בהא דנשבע ונוטל הוא תקנת נגזל. ומ"מ משמע מדברי השו"ע בסימן ל סעיף יד בשם יש מי שאומר שידיעה בלא ראייה הוי עדות, ואה"נ שבכל דיני ממונות באומדנא דמוכח כה"ג הוי עדות ומוציאין ממון על פיהם בלא שבועה, ועי' בחפץ חיים ח"א כלל ז סעיף י ויג ובח"ב כלל ו סעיף ט ובבאר מים חיים שם, ונראה מדבריו שרק לב"ד הותר לפעמים לסמוך על דברים הניכרים להוציא ממון או להכותו, אבל היחיד בכל אופן אסור, ועיי"ש מ"ש בהך דמר זוטרא חסידא שהכה למי שנחשד שהוא גנב.

³⁰ וביאר הסמ"ע א שלא תאמר הואיל ואין מצוי באורוות הסוסים ובגדרות הצאן אלא הרועים והעבדים וכיוצא בהם, אם העידו ששור זה נגח או הזיק לאדם שומעין להן, קמ"ל דאין הדבר כן אלא לעולם אין מחייבין ממון אלא ע"פ עדים כשרים ועידו בב"ד ויחייבו ב"ד המזיק לשלם. ועי' אבן האזל פ"ח מה' נזקי ממון.

³¹ שו"ע ונו"כ שם ב

³² ועי' ש"ך סימן סק"ו ובחידושי רעק"א שם בדין אומדנא בדיני ממונות.

³³ רמ"א לה יד

³⁴ כגון נשים בעזרת נשים, וכן בדבר שאין דרך אנשים לראות, וכן בקטמות ומסירות שאין דרך ואין פנאי להזמין עדים כשרים, אפילו אשה יחידה או קרוב וקמן כשרים, ועי' בערוה"ש ובאבן האזל שם.

³⁵ שער משפט סימן תח סק"א בשם ספר החנוך, אבל המור כתב שגם לעכו"ם צריך עדים כשרים, ועי' ערך ש"י.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

**יב. אם אמר הוא אמר לי שאני חייב לו איש פלוני אמר לי
שהוא חייב לו לא אמר כלום עד שיאמר בפנינו הודה לו
שהוא חייב לו מאתים זוז ... דפסילי בדיני ממונות
אמרינן להו בדיני נפשות**

כבר התבאר לעיל דף כט. שעדים שבאו להעיד גם בדיני ממונות מאיימין (פי' מטילין אימה) על העדים, ואחר כך³⁶ מוציאים את כל אדם לחוץ, חוץ מבעלי הדין³⁷ כדי לחקור העדים לבדן שחקירה כזו עדיפא, וכן בודקין את העדים כל אחד לבדו שלא ישמע מה שחבירו אומר וילמוד ממנו לשקר.

לפיכך מוציאים גם העדים לחוץ ומשיירים את הגדול שבעדים לבדו ואומרים לו אמור היאך אתה יודע שזה חייב לזה, אם אמר הוא אמר לי חייב אני לו, אינו כלום³⁸, מכיון שהאומר לחבירו³⁹ מנה לי בידך והנתבע הודה לו בפני

³⁶ שו"ע ונו"כ כח ה

³⁷ דהא מסתמא הבעלי דין נשאר שם בשעה שהעידו לפני הבית דין. ולכאורה היה נראה דגם אבעלי דין קאמר דמוציאים לחוץ, ומיירי דכבר העידו שניהן בפני הבעלי דין ובפני כל העומדים שם מיד שהכניסו העדים, אז אמרו שיודעים שפלוני חייב לפלוני, ואחר שהעידו בן קאמר דמוציאים את הכל לחוץ ובודקין את כל אחד לבדו. וכן משמע הלשון במשנה והפוסקים, דכתבו דשואלין את כל אחד היאך אתה יודע שהוא חייב לו, ולא קאמרי דמעיד כל אחד שהייב לו, משמע מזה דכבר העידו שהוא חייב לו. אבל זה אינו מדפריך שם בגמ' [דרף לי [ע"א]] וז"ל, (ואח"כ) [גמרו את הדבר היו] מכניסין אותן, למאן אי לבעלי דינין התם קיימי, ופירש"י, דהא לא קתני שהוציאו בן. משמע דס"ל להגמ' פשוט דמאי דקתני המשנה ואח"כ מוציאים, לא קאי אבעלי דינים. סמ"ע שם לו

³⁸ דעביד איניש ואומר פלוני נשה בי כדי שלא יהזיקוהו עשיר, והוא טענת שלא להשביע נפשו אמר בן, סמ"ע שם לו אולם אם מודה שהודה לו אלא שטוען אינו חייב לך, ולא טען טענת משמה, אין טוענים לו טענת השטאה, וחייב לשלם, כמהואר בשו"ע פא ג ועי' שו"ע סק"י. ואם טוען להד"ם עיי"ש ובש"ך ג

³⁹ שו"ע ונו"כ פא א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

עדים שחייב לו⁴⁰, ואח"כ כשבא לתבוע חובו מחמת ההודאה השיב הנתבע לא נתכונתי להודות על החוב אלא משטה הייתי בך⁴¹, נאמן.

וכן אם אמר העד איש פלוני שהוא עד כשר ונאמן בעיני אמר לי שהוא חייב לו לא אמר כלום⁴²,

אינו עדות עד שיאמר שהוא בעצמו ראה שהלוה לו, או שיאמר בפני הודה לו שהוא חייב לו, וי"א שצריך שיעיד שאמר התובע או הנתבע⁴³ אתם עידי⁴⁴. והעיקר כדעה ראשונה מכיון שלהלכה אם אמר⁴⁵ בפני עדים הריני מודה בפניכם שיש לפלוני מנה אצלי, אם ניכר מדבריו שאמר כן דרך הודאה גמורה ולא בדרך שיחה⁴⁶, אף על פי שלא אמר אתם עדי, ואפילו שלא בפני התובע, ה"ז הודאה גמורה וחייב לשלם⁴⁷, ואפילו אין עדי ההודאה כאן, ויש עדים ששמעו ההודאה בפני עדים אחרים ה"ז הודאה גמורה להיב⁴⁸.

⁴⁰ שאם הודה לו מעצמו בלא תביעה עיין בשו"ע שם ה' ורמ"א שם סוף סעיף כא, שאינו יכול למעון משטה ועיי"ש בסמ"ע דעיקר טענת משטה הוא משום שיכול לומר כשם שהשטית בי בתביעתך כך אני משטה בך בהודאתי, אבל כשלא תבעו לא שייך טעם זה, ועיי"ש ש"ך ס"ק יד ובקצה"ח סק"מ, ועיי"ש להלן בדין טענת שלא להשביע. והש"ך ס"ק יב האריך להוכיח שדעת כמה פוסקים שאף בלא תביעה יכול למעון משטה, ואף אם לא מען טענינן ליה, והעלה שיכול המוחזק לומר קים לי

⁴¹ וכתב הסמ"ע בשם הטור שיכול לומר כשם שהשטית בי לתבוע ממני דבר שאינו, כך השטית אני להודות על דבר שאינו חייב לך. ויש לדון באופן שניכרים הדברים שלא נתכוין להשטות בשעת הודאה, ובפרט כשהתביעה לא היתה בדרך השמאה וידוע שאין דרכו של המודה להשטות, אם גם באופן זה מהני טענת משטה, ונראה שסתם בני אדם אינם משקרים, ואם טוען שאינו חייב לו דברים בנו שאינו חייב, אלא שאינו נאמן בכך בלא אמתלא, וכיון שטוען שלא נתכוין אלא להשטות משום שתבעו דבר שאינו, האמינוהו בכך, אבל אם ניכרים הדברים שבאמת הודה, יש לדיין לדייק היטב בזה, וכיוצא בזה בטענת שלא להשביע, וצ"ע.

פתחי חושן חלק י פרק יא הערה קכב

⁴² דנבי עד או ראה או ידע כתיב ואין זו לא ראה ולא ידיעה ודאית דשמא חבירו שקר,

שו"ע פא ו

⁴⁴ לבוש שם כח ה' וכן דעת הטור ובמהבר לא בהזכיר שיאמר אתם עדי שהמחבר אול למעמיה שפסק בסימן פ"א [סעיף ה'] כהרמב"ם [פ"ז מטוען ה"א] והרמ"ה [סנהדרין כ"ט ע"א ד"ה אם אמר, ושם ע"ב ד"ה מעשה], דס"ל דבמודה לו לפני עדים בהודאה גמורה הו"ל כאומר אתם עדי, ע"ש. סמ"ע שם כח מ

שו"ע ונו"כ פא ח

⁴⁶ אבל דרך שיחה אפילו ידע שעומדים שם עדים כל שלא אמר דרך הודאה או אתם עדי, אינו מועיל, ש"ך, ונכון הוא, ודלא כהנהגת הרא"ש (כתובות פ"ב סי' ב). אורים שם כה

⁴⁷ ינו יכול למעון משטה, ועיי"ש סמ"ע סק"כ וש"ך ס"ק כא ובט"ז שם

שו"ע ונו"כ שם ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

יג. גלות מכפרת

מדרכי התשובה⁴⁹ להיות השב צועק תמיד לפני השם יתברך בכבי
ובתחנונים ועושה צדקה כפי כחו ומתרחק הרבה מן הדבר שחטא בו ואם
יכול לגלות ממקומו מה טוב דגלות מכפרת עון וגורמת לו להיות נכנע ועניו
ושפל רוח

⁴⁹ ערוך השולחן אורח חיים סימן תרב סעיף יג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

